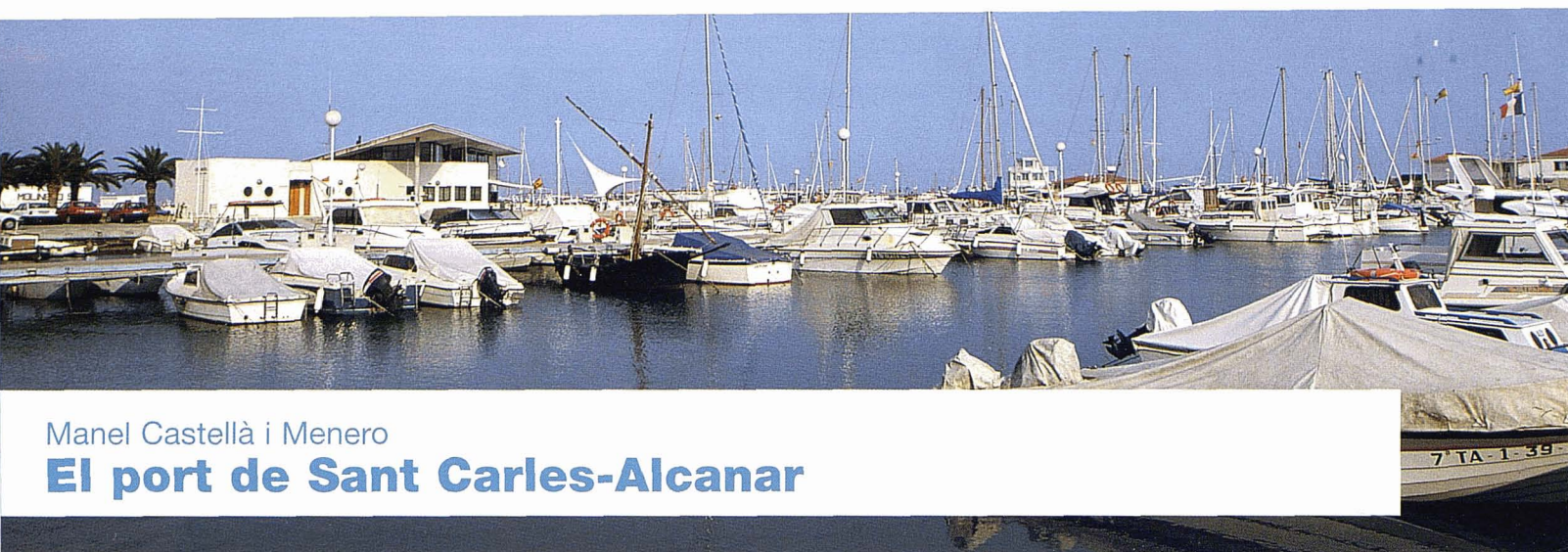

Dàrsena esportiva de Sant Carles. R. Moreno

Manel Castellà i Menero

El port de Sant Carles-Alcanar

L'home, al llarg del anys, en el decurs de la història, ha cercat sempre la manera de relacionar-se amb altres cultures, unes vegades amb finalitats comercials, d'altres, malauradament les més nombroses, amb finalitats conqueridores. I una manera de fer-ho, potser la més emprada durant molts anys, ha estat la d'utilitzar l'aigua com a via de transport i de comunicació.

Avui, al començament del segle XXI, els experts econòmics consideren la zona de la vall de l'Ebre i la de l'arc mediterrani català com a importantíssims nuclis de desenvolupament industrial per a aquest mil·lenni. Doncs bé, la història ens demostra que des de sempre aquestes zones emblemàtiques han estat factors i signes de vida i de desenvolupament.

El riu, la mar, l'entorn marítim i fluvial ha atret des de molt antic visitants d'arreu de la Mediterrània. Fenicis, grecs, cartaginesos, romans, musulmans i altres cultures posteriors van fer de les nostres costes l'objectiu preferent de les seves incursions, sempre cercant la riquesa i l'abundància dels productes de la vall de l'Ebre.

Històricament, Tortosa ha estat present en la navegabilitat de l'Ebre. El *Ciutat de Tortosa* i el vapor *Annita* formen part del vapors fluvials de més anomenada, que al començament del segle passat varen reprendre la seva activitat comercial de forma aclaparadora, fins i tot el torpediner núm. 1 de l'armada espanyola arribà a Tortosa el 1915, després d'haver aconseguit de forçar la barrera de Buda, engrescant tota la població riberenca amb la seva gesta, en veure-hi la possibilitat de poder restablir la sortida navegable a la mar.

He volgut fer aquesta petita introducció perquè el vertader desenvolupament de les ciutats ha esdevingut gairebé sempre al voltant d'un gran port.

Tortosa, vers l'any 1450, era més important que Barcelona. Què ha passat, doncs? Entre molts altres factors, veiem que a partir de l'edat mitjana totes les grans poblacions d'àmbit mundial com ara Hamburg, Marsella, Amsterdam, Barcelona, Nàpols, Gènova... es van anar desenvolupant al redós d'un gran port. Vet aquí el perquè de la decadència de Tortosa al llarg d'aquest temps.

Si l'habilitació del port dels Alfacs per al comerç lliure amb Amèrica hagués esdevingut una realitat, avui estaríem parlant d'una Tortosa i d'unes terres de l'Ebre molt més importants que no som ara dins del context econòmic i social de Catalunya i d'Espanya. No sé si millor o pitjor, però sí que seria realment diferent.

El port dels Alfacs

El 12 d'octubre de 1778, sa majestat el rei Carles III decretà la cèlebre *Real Cèlula*, en virtut de la qual es declarava lliure comerç. Entre els ports que s'habilitaren per a aquest comerç hi havia el port dels Alfacs a Tortosa. Per aquelles dates, la Ràpita pertanyia al municipi de Tortosa, però només dos anys després, el 1780, el rei fundà la reial població de Sant Carles de la Ràpita, que es constituí en municipi autònom el 1838.

El 1724, Jerónimo de Uztáriz, funcionari de l'administració espanyola en el regnat de Felip V, publicà la primera edició del llibre titulat *Teórica y Práctica del Comercio y de la Marina*, on posà de relleu la necessitat i la importància que tenia per al comerç amb Amèrica la potenciació i posada en marxa del port dels Alfacs i també les drassanes que havien de permetre poder construir vaixells no només a Bilbao i a Santander, sinó a la Mediterrània.

Esteban de Silhuelte (1709-1767), en el llibre *Viatge d'Espanya, de Portugal i d'Itàlia*, també destaca la necessitat d'un port important als Alfacs, i diu: "...L'Ebre, navegable

Vapor Ciutat de Tortosa. IDECE

des de Tortosa al mar, forma a la seva desembocadura un port molt senyor i molt vast. Aquest es diu els Alfacs. No l'he vist, però sé el que dic. En tinc l'informe d'un espanyol que ha estat alhora intendent del regne d'Aragó, de Catalunya i de València. Una altra nació que no fos l'espanyola perfeccionaria un port tan magnífic, atesa la seva naturalesa, i el posaria en marxa. La seva situació a la desembocadura de l'Ebre, entre Catalunya i València, el fan ideal per al comerç. Seria molt fàcil fer l'Ebre navegable i al mateix temps obrir comunicació amb Aragó i Navarra, portant tota la riquesa de l'interior a la Mediterrània...". I acaba dient: "Una ciutat construïda al voltant dels Alfacs seria pròpia per a establir un comerç florent i tenir una poderosa marina..."

Els exemples que podríem enumerar són moltíssims. Crec, però, que, com exemple de la importància que tenia i té el port dels Alfacs per al desenvolupament de les nostres terres, aquests són suficients i demostren que el fracàs del port dels Alfacs ha repercutit molt negativament en el conjunt del nostre territori.

L'aturada del tren *Val de Zafan* a Tortosa, que no arribava al port dels Alfacs, fi de trajecte previst pel seu ideador, l'enginyer Gorriá, ha fet desaparèixer el ferrocarril i la gran possibilitat de riquesa que s'hauria generat al seu voltant. Una vegada més, la poca visió d'obertura de Tortosa cap al mar fa que un projecte engrescador esdevingui un fracàs.

Aquest segle, el port dels Alfacs ha estat un factor molt important per al desenvolupament de la Ràpita. La fàbrica Cros, l'arròs i la sal n'han estat les principals activitats portuàries, si bé el petroli i l'activitat de la fàbrica de Cementos del Mar en són, actualment, les activitats principals.

Hem de destacar, per damunt de tot, l'activitat pesquera que es desenvolupa avui dia, atès que és el port pesquer més important de Catalunya en diners a llotja, el segon en captures i un dels més importants de la Mediterrània.

Fins i tot la Generalitat ha creat la zona portuària sud dels ports de la Generalitat al port de Sant Carles de la Ràpita, amb seu al port dels Alfacs.

Manel Castellà i Menero

alcalde de Sant Carles de la Ràpita

Vista aèria del port de Sant Carles. Ports de la Generalitat

